

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/3/2019
Identifikačné číslo spisu:	1107218415
Dátum vydania rozhodnutia:	24.09.2020
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:1107218415.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu W.. L.. A. P., Y., trvale bytom v N., C. X, zastúpeného JUDr. Evou Borovskou, advokátkou v Bratislave, Štefánikova 7, proti žalovaným 1/ Slovenskej sporiteľni, a.s. so sídlom v Bratislave, Tomášikova 48, zastúpenej Mgr. Matejom Vidom, advokátom v Bratislave, Papradňová 3 a 2/ Wüstenrot poisťovni, a.s., so sídlom v Bratislave, Karadžičova 17, zastúpenej JUDr. Jánom Raškom, advokátom v Bratislave, Trnavská cesta 50A, o zaplatenie 71.488,38 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 18C/17/2007, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 31. augusta 2018 sp. zn. 5Co/199/2018, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 31. augusta 2018 sp. zn. 5Co/199/2018 a uznesenie Okresného súdu Bratislava I z 6. decembra 2017 č. k. 18C/17/2007 - 835 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“) uznesením zo 6. decembra 2017 č. k. 18 C 17/2007 - 835 zastavil dovolacie konanie [o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave (ďalej tiež len „odvolací súd“) z 11. februára 2013 sp. zn. 6Co 229/11, 6Co 230/11 v znení opravného uznesenia rovnakého súdu aj rovnakých spisových značiek zo 4. marca 2013] podľa § 10 ods. 1 zákona SNR č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež len „poplatkový zákon“), keď žalobca i napriek riadne doručenej výzve na zaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie súdny poplatok nezaplatil v stanovenej lehote, resp. ani do vydania tohto rozhodnutia súdu prvej inštancie; rozhodol tiež, že žalovaným 1/ a 2/ priznáva náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100%.

2. Odvolací súd uznesením z 31. augusta 2018 sp. zn. 5Co/199/2018 odvolanie žalobcu proti vyššie priblíženému uzneseniu súdu prvej inštancie odmietol podľa § 386 písm. c/ Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení zákona č. 87/2017 Z. z. a dnes už i zákona č. 350/2018 Z. z., ďalej tiež len „C. s. p.“) a § 357 písm. a/ rovnakého zákona v spojení s ustanovením § 14 ods. 1 poplatkového zákona a žalovaným nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Vychádzal z toho, že

odvolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné.

3. Proti takémuto uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. e/ a f/ C. s. p. Uviedol, že odvolací súd pochybil, keď jeho odvolanie odmietol, pretože žalobcovi nemal byť vyrubený súdny poplatok vôbec. On (žalobca) sa pritom spravoval poučením uvedeným v napadnutom rozhodnutí, v ktorom ho súd prvej inštancie poučil, že voči tomuto uzneseniu je odvolanie prípustné a odvolacia lehota je 15-dňová. Uznesenie o zastavení konania bolo vydané sudkyňou, ktorá na to nebola oprávnená, pretože na základe § 14 ods. 4 poplatkového zákona v konaní podľa tohto zákona koná a rozhoduje vyšší súdny úradník; sudca rozhoduje o sťažnostiach proti rozhodnutiam vyššieho súdneho úradníka. Pochybením odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie došlo k nesprávnemu procesnému postupu súdu, čím bolo žalobcovi znemožnené, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p.) a súčasne došlo i k porušeniu § 420 písm. e/ C. s. p., lebo rozhodoval nesprávne obsadený súd. Podľa dovolateľa mal odvolací súd postupovať v zmysle zákona, a ak súd prvej inštancie v konaní o vyrubení súdneho poplatku vydal nesprávne rozhodnutie o poplatkovej povinnosti, spočívajúce v tom, že o zastavení konania (pre nezaplatenie poplatku) nerozhodoval vyšší súdny úradník a bolo tu aj nesprávne poučenie o možnosti podania odvolania, odvolací súd nemal vydať rozhodnutie, ktorým odvolanie odmietol, ale podľa § 12 ods. 3 poplatkového zákona mal vec vrátiť súdu prvej inštancie na odstránenie závad.

4. Dovolateľ okrem už uvedeného namietal, že pokiaľ súd prvej inštancie rozhodoval podľa prechodných ustanovení, t. j. podľa predchádzajúcich predpisov, bolo voči uzneseniu o zastavení konania nielen prípustné odvolanie, ale tým, že žalobca v rámci odvolacej lehoty poplatok uhradil, malo byť rozhodnutie o zastavení konania zrušené samotným súdom prvej inštancie. Odvolací súd tak pochybil aj tým, že sa uvedenými skutočnosťami nezaoberal, ba ani nezistil, že súdny poplatok za dovolanie bol uhradený v rámci lehoty na odvolanie a vychádzal výlučne z toho, že uznesenie súdu prvej inštancie nebolo vyhotovené vyšším súdnym úradníkom (a preto nie je voči nemu prípustná sťažnosť ani odvolanie). K pochybeniu došlo aj nerozhodnutím o vrátení súdneho poplatku za podané dovolanie, ktorý bol uhradený 19. januára 2018, pričom súd prvej inštancie sa v predmetnom konaní vôbec nezaoberal otázkou, v akom postavení je žalobca a či nie sú splnené podmienky na oslobodenie od súdneho poplatku (keďže žalobca je tu v postavení spotrebiteľa, domáhajúceho sa ochrany svojho práva z poisťnej zmluvy). Aj keď je žalobca naďalej presvedčený o tom, že mal byť oslobodený od súdneho poplatku, pre obavu z výsledku odvolacieho konania uhradil súdny poplatok v plnej výške. Navrhol preto dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu spolu s jemu predchádzajúcim uznesením súdu prvej inštancie zrušiť (a zjavne i vec vrátiť na ďalšie konanie súdu prvej inštancie, ktorý má následne urobiť úkony potrebné na uskutočnenie dovolacieho konania na základe dovolania zo 14. februára 2013).

5. Žalované dovolacie návrhy nepodali.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.) a to za splnenia i podmienok jej zastúpenia a spisania dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p) dospel k záveru, že napadnuté uznesenie odvolacieho súdu i jemu predchádzajúce uznesenie súdu prvej inštancie treba zrušiť.

7. Podľa § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach §§ 420 a 421 C. s. p.

8. Podľa § 420 C. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný

opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Žalobca vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z § 420 písm. e/ C. s. p. namietajúc, že nerozhodoval (v prvej inštancii) vyšší súdny úradník, ale zákonný sudca, čím mu zároveň bola odňatá možnosť konať v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. (tu rozumej v podobe odňatia práva na podanie opravného prostriedku proti uzneseniu o zastavení konania, ktorý by bol prejednaný vecne).

10. Judikatúra najvyššieho súdu sa už pred 1. júlom 2016 ustálila na tom, že pod odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p. (Občianskeho súdneho poriadku, teda zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, zrušeného práve v rámci rekodifikácie civilného procesu) sa rozumie procesne nesprávny postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa u 'častní'kovi odníma možnosť realizovať procesné oprávnenia priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv. O prípad odňatia možnosti pred súdom konať ide tiež vtedy, ak súd zastaví konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku podľa § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb., hoci pre tento postup nebol zákonný dôvod (R 50/1997).

11. O znemožnenie realizácie procesných oprávnení ide tiež v prípade procesne nesprávneho postupu súdu, v rámci ktorého sa z určitého dôvodu odmietol zaoberať meritom veci (odmietol podanie alebo konanie zastavil alebo odvolací súd odmietol odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup neboli dané (viď R 23/1994 a R 4/2003). Nadväzujúc na tento záver treba aj podľa súčasnej právnej úpravy za zásah do práva na spravodlivý súdny proces považovať nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, v rámci ktorého z určitého dôvodu odmietne odvolanie, i keď predpoklady pre taký postup neboli dané (porovnaj tiež rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 98/2017, 8 Cdo 171/2017 a 8 Cdo 179/2017).

12. V prejednávanej veci ide o prípad zastavenia (dovolacieho) konania pre nezaplatenie súdneho poplatku po 1. júli 2017, čiže po nadobudnutí účinnosti tej novelizácie poplatkového zákona, v dôsledku ktorej sa konanie o súdnych poplatkoch (vrátane vydania uznesenia o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku) stalo síce jednoinstančným a prebieha výlučne na súde prvej inštancie (v tejto súvislosti porovnaj čl. II body 6 a 7 v spojení s čl. VII zákona č. 152/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prisediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony); súčasťou takto novelizovanej úpravy je však i garancia prieskumu správnosti každého rozhodnutia vo veci súdnych poplatkov (zastavenie konania z tohto dôvodu nevynímajúc), vydaného vyšším súdnym úradníkom (zamestnancom súdu) v podobe možnosti podania proti nemu sťažnosti, o ktorej rozhodne sudca (práve vo väzbe na vylúčenie v takýchto prípadoch možnosti odvolania). Už vyššie spomínaný čl. II bod 7 zákona č. 152/2017 Z. z. a ním doplnený odsek 4 do § 14 poplatkového zákona, podľa ktorého v konaní podľa tohto zákona koná a rozhoduje vyšší súdny úradník vrátane rozhodovania o zastavení konania; sudca v konaní koná a rozhoduje o sťažnostiach proti rozhodnutiam vyššieho súdneho úradníka a ak sa sťažnosti vyhovie v plnom rozsahu, rozhodnutie nemusí obsahovať odôvodnenie, má totiž súvis s bodom 6 rovnakého článku novelizujúceho zákona, dopĺňajúcim § 14 ods. 1 poplatkového zákona tak, že ak tento zákon neustanovuje inak, na konanie vo veciach poplatkov sa primerane použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku okrem § 357 písm. a/.

13. Ak takto vylúčeným ustanovením je práve ustanovenie o prípustnosti odvolania proti uzneseniu súdu prvej inštancie o zastavení konania (tu porovnaj i R 82/2018) a zároveň je tu tá zložka ústavne garantovaného práva na zákonného sudcu, v rámci ktorej sa súčasťou procesného práva stala (hoc aj len ako výnimka z pravidla) reprezentácia súdu pri rozhodovaní i niekým iným než sudcom, teda zamestnancom súdu, avšak len za podmienky zachovania možnosti rozhodnutia sudcu aspoň o oprávnom prostriedku proti rozhodnutiu zamestnanca súdu (v tejto súvislosti napokon porovnaj čl. 142 ods. 2 vetu druhú a tretiu ústavného zákona SNR č. 460/ 1992 Zb. v znení neskorších ústavných

zákonov a jedného nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky, teda Ústavy Slovenskej republiky - ďalej tiež len „ústava“); ústavne konformným výkladom zákonnej úpravy, o ktorej je reč, možno podľa dovolacieho súdu dospieť len k tomu záveru, že počnúc 1. júlom 2017 sudca súdu prvej inštancie nemôže (má zákaz) sám rozhodnúť vo veciach poplatkov (vrátane rozhodnutia o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku), pretože mu zákon v súlade s ústavou v tomto prípade zveruje rozhodovanie o jedinom opravnom prostriedku proti rozhodnutiu zamestnanca súdu (ktorým je sťažnosť). Nerešpektovanie takejto právnej konštrukcie (tu bez ohľadu na okolnosť, že sudcom povolaným rozhodnúť o sťažnosti môže byť ten istý sudca, ktorý by nebyť úpravy v poplatkovom zákone mal rozhodovať sám) má za následok nielen nesprávne obsadenie súdu (za stavu nepoužiteľnosti tých záverov skoršej judikatúry, opierajúcich sa o skoršiu čiastočne odchylnú úpravu, ktoré na existenciu vady dnes uvedenej v § 420 písm. e/ C. s. p. usúdili len v prípadoch nedostatočného a nie aj nenáležitého obsadenia súdu), ale vedie tiež k zbaveniu strany sporu jediného zákonom ustanoveného opravného mechanizmu slúžiaceho na prieskum správnosti rozhodnutia a ako také samo osebe dosahuje zákonom predpokladanú mieru (intenzitu) zásahu do procesných práv, pri ktorej je už namieste hovoriť o porušení práva na spravodlivý proces.

14. Pokiaľ odvolací súd v prejednávanej veci na problém rozhodnutia nesprávne obsadeným súdom prvej inštancie nenazeral aj z tohto uhla pohľadu a postup súdu prvej inštancie vedúci za riadneho chodu vecí k skončeniu dovolacieho konania odmietnutím odvolania fakticky legitimizoval, takýto jeho postup mimo akúkoľvek pochybnosť znamenal zásah do procesného práva žalobcu (na zákonu zodpovedajúce rozhodovanie vo veciach súdnych poplatkov vrátane práva na prieskum správnosti vydaného rozhodnutia na základe opravného prostriedku) v intenzite významnej z hľadiska § 420 písm. f/ C. s. p. (pre konštatovanie porušenia práva na spravodlivý proces). Ak potom nemôže byť žiadnej pochybnosti ani o tom, že uznesenie odvolacieho súdu o odmietnutí odvolania nie je síce rozhodnutím vo veci samej, má však znaky druhého rozhodnutia napadnuteľného dovolaním pre zmätočnosť, teda rozhodnutia, ktorým sa konanie (v tomto prípade prvoinštančné, odvolacie i dovolacie) končí, u dovolania žalobcu bolo treba usúdiť na prípustnosť podľa § 420 písm. f/ C. s. p. a zároveň i na dôvodnosť.

15. Podľa § 449 ods. 1 C. s. p. ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší a podľa odseku 2 rovnakého ustanovenia zruší aj rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. Podľa § 450 C. s. p. ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí. Najvyšší súd preto v súlade s týmito ustanoveniami zrušil napadnuté uznesenia odvolacieho súdu aj súdu prvej inštancie, nakoľko nápravu zrušením druhého z nich nezjednal odvolací súd a pre obnovenie stavu rešpektovania práva žalobcu na spravodlivý proces zrušenie len uznesenia odvolacieho súdu založeného na principiálne správnom názore o neprípustnosti odvolania postačujúcim nebolo. Vec súčasne vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (v tomto prípade de facto na vykonanie úkonov smerujúcich k opätovnému predloženiu veci najvyššiemu súdu, avšak na rozhodnutie o dovolaniach I. žalobcu vo veci samej a II. žalovanej 1/ čo do trov konania).

16. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C. s. p.).

17. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

18. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.